

❖ عنوان پژوهشی: تاثیر مشارکت اقتصادی زنان در بازار کار کشور بر منابع و مصارف سازمان تأمین اجتماعی		
❖ نوع پژوهش:		
■ کاربردی	□ بنیادی	□ توسعه‌ای
❖ نوع خروجی حاصل از انجام پژوهش:		
■ طرح پژوهشی	□ گزارش کارشناسی	□ سند سیاستگذاری

لازم به ذکر است در چارچوب پژوهشی موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی، منظور از طرح پژوهشی، سند سیاستگذاری و گزارش کارشناسی به شرح ذیل است:

«طرح پژوهشی»

طرح پژوهشی یکی از انواع قالب‌های تولید علمی محسوب می‌شود که منطبق با اصول علمی روش تحقیق انجام می‌شود.

«سند سیاست‌گذاری»

«سند سیاست‌گذاری»، گزارشی کوتاه، بی‌طرفانه و موجز در پاسخ به یک سؤال مشخص یا راجع به یک مسئله خاص است که استاندارد صلاحیت برای تهیه سند سیاست‌گذاری، افراد خبره هستند. این گزارش شامل سه بخش زیر می‌شود: بخش اول که به آن «خلاصه مدیریتی» خواهیم گفت، بر روی جلد گزارش، ضمن بیان مشکل در یک یا دو سطر، به ارائه راهکارهای اجرایی منطقی برای آن در حداکثر نصف صفحه می‌پردازد. بخش دوم که گزارش اصلی را تشکیل می‌دهد و در ۳ تا ۵ صفحه مطابق چارچوب تعیین‌شده تهیه می‌شود، «پیشنهادات سیاست‌گذاری» نامیده می‌شود. بخش سوم که به تحلیل دقیق موضوع و ارائه اسناد پشتیبان آن می‌پردازد، «یادداشت سیاست‌گذاری» نام دارد. هر یک از این سه بخش برای اهداف خاص و مخاطبان ویژه خود تهیه می‌شوند.

«گزارش کارشناسی»

شامل ارائه یک گزارش کامل در خصوص یک موضوع خاص موردنظر است که به یک فرد مجری با سطح صلاحیت حداقل «محقق» واگذار می‌شود تا حداکثر طی ۳ ماه، گزارش مورد نظر را منطبق با فرمت ارائه‌شده تهیه و ارائه نماید.

«تعریف سطح خرد/متوسط/کلان»

طرح خرد- طرحی است که از حیث مبلغ سه برابر حد نصاب معاملات خرد موسسه می‌باشد.

طرح متوسط- طرحی است که از حیث مبلغ از معاملات خرد فراتر بوده و حداکثر ده برابر سقف حد نصاب معاملات خرد موسسه می‌باشد.

طرح کلان- طرحی است که از حیث مبلغ از سقف معاملات متوسط فراتر باشد.

توصیف و بیان مسئله:

زنان نیمی از جمعیت کشورها را تشکیل می‌دهند اما عموماً مشارکت آن‌ها در فعالیتهای اقتصادی به اندازه‌ی ظرفیتشان نیست. میزان مشارکت اقتصادی زنان در نیروی کار در سراسر جهان در حال افزایش است. در حالی که در کشورهای پیشرفته زنان سهم خویش را از اشتغال و مشاغل حرفه‌ای در سطح وسیعی افزایش داده‌اند، در کشورهای در حال توسعه نقش زنان در بخش کشاورزی، کارهای بی‌مزد خانه و فعالیتهای غیررسمی بیشتر مشاهده می‌شود.

ایران نیز از این مهم مستثنی نیست و به رغم دستاوردهای زنان در زمینه‌های تحصیلی و اجتماعی طی سالیان گذشته، وضعیت آنان در بازار کار بهبود نیافته است. بررسی روند گذشته حاکی از آن است نرخ مشارکت زنان در کشور در سطحی بسیار پایین‌تر از مردان قرار دارد و دوبرابر بودن نرخ بیکاری زنان نسبت به مردان نیز شاهدی بر این مدعاست. این تفاوت به گونه‌ای است که بروز بحران‌های اجتماعی و اقتصادی نظیر کرونا و بیکاری مزمن موجب خروج بخش بیشتری از نیروی کار زنان نسبت به مردان می‌شود.

از سوی دیگر منابع مالی بسیاری از صندوق‌های بیمه‌های اجتماعی به ویژه در ایران از مشارکت و پرداخت حق بیمه توسط بیمه شده، کارفرما و دولت تأمین می‌شود و از اصول محوری و اساسی حاکم بر فعالیتهای صندوق بیمه‌های اجتماعی شامل جامعیت، فراگیری، کفایت و اقتصادی بودن پیروی می‌کند؛ به این معنا که باید همه حمایت‌های بیمه‌ای را دربرگیرد، حداقل نیازها را تأمین کند، برای همگان فراهم شود و تعادلی منطقی میان منابع و مصارف فراهم آورد. بنابراین، کارآمدی صندوق‌های بیمه‌های اجتماعی و از جمله سازمان تأمین اجتماعی تا حد زیادی تحت تأثیر شرایط اقتصادی جامعه است و با رونق اقتصادی و گسترش اشتغال‌زایی نظام اقتصادی، امکان پوشش بیشتر و افزایش منابع صندوق را فراهم می‌آورد و در شرایط رکودی و عدم رونق اقتصادی و بالا بودن نرخ بیکاری، ورودی افراد و منابع کاهش می‌یابد. به علاوه عوامل مهمی چون نرخ تورم، نرخ رشد اقتصادی، هزینه‌های دولت، سیاست‌های جمعیتی، جابه‌جایی‌های ساختاری جمعیت و نیروی کار به طور جدی بر این صندوق‌ها تأثیرگذارند.

بنابراین با عنایت به وضعیت سازمان تأمین اجتماعی در خصوص کسری منابع، شاید یکی از استراتژی‌های افزایش منابع سازمان، بهره‌گیری از ظرفیتهای مغفول مانده و بالقوه همانند افزایش مشارکت زنان و در واقع افزایش چتر پوشش بیمه‌ای نیروی کار زنان و از این طریق کسب درآمد بالاتر از این مشارکت و در نهایت کاهش شکاف بین منابع و مصارف سازمان است. از آنجاکه افزایش جامعه تحت پوشش به ویژه از محل مشارکت زنان بخش هزینه‌های سازمان را نیز متاثر می‌کند، این مهم در بخش تأثیر بر مصارف سازمان باید مورد واکاوی قرار گیرد. نباید از نظر دور داشت که افزایش مشارکت زنان می‌تواند به شیوه‌های مختلف نظیر اشتغال خانگی، اشتغال غیررسمی و یا اشتغال رسمی صورت گیرد که البته همه این موارد منجر به کسب منابع بیشتر برای سازمان نخواهد شد. لذا مداخلات سیاست‌گذاری می‌تواند در این زمینه بسیار اثرگذار باشد. بدین ترتیب که می‌توان با تعریف بسته‌های بیمه‌ای برای هر یک از گروه‌های

اشتغال زنان نسبت به جذب بیشتر جامعه زنان به درون سازمان و در نتیجه دستیابی به تعادل بهتر منابع و مصارف اقدام کرد. هدف از این مطالعه را شاید بتوان در درجه اول تفکیک منابع بیمه‌ای برحسب جمعیت زنان شاغل و در درجه دوم تحلیل تأثیر افزایش نرخ مشارکت زنان در بازار کار و در نتیجه افزایش اشتغال آن دانست. در این راستا ضمن برآوردهای کمی، سعی بر آن است که شیوه‌های تشویقی جذب جامعه زنان به درون گروه بیمه‌شدگان سازمان را مورد بررسی قرار داد.

◀ اهداف مورد نظر برای تحقیق:

◀ هدف اصلی

برآورد میزان منابع از دست رفته سازمان به واسطه عدم مشارکت زنان در بازار کار
تأثیر مشارکت زنان در بازار کار کشور بر منابع و مصارف سازمان تأمین اجتماعی

◀ اهداف فرعی

ارائه تصویر مشارکت زنان در بازار کار کشور با تکیه بر شاخص‌های اشتغال
تدوین چارچوب اصلاحی و عملیاتی با تکیه بر وظایف و ظرفیت‌های بالقوه سازمان در حوزه زنان به منظور بهره‌گیری از
افزایش مشارکت زنان در بازار کار با شرایط ویژه بیمه‌ای

...

❖ زمینه‌های استفاده و کاربرد نتایج تحقیق (کاربست آن در سازمان تأمین اجتماعی یا حوزه رفاه و تأمین اجتماعی):

۱- ایجاد زمینه‌های تصمیم‌سازی و سیاست‌گذاری در زمینه تخصیص بهینه منابع و افزایش منابع سازمان

...

❖ محدوده مکانی و محدوده زمانی

❖ شرح خدمات مورد انتظار:

- ۱- مرور ادبیات نظری و پیشینه مطالعات در خصوص مشارکت زنان در بازار کار؛
- ۲- تجربیات سایر کشورها از مشارکت زنان در بازار کار؛ مقایسه آمارهای جهانی و بررسی سیاست‌های مورد استفاده در افزایش مشارکت؛
- ۳- بررسی روند تغییرات و تحولات ساختار بازار کار کشور در بازه ۱۰ ساله؛

(تحولات هرم سنی و میزان ورود به بازار کار، نرخ مشارکت، نرخ بیکاری، شیوه اشتغال و... در بین زنان و مردان و

تبیین علل تفاوت‌های آن)

۴- ابعاد مشارکت و عدم مشارکت زنان در بازار کار و شناسایی علل و عوامل آن؛

۵- برآورد آثار مشارکت زنان بر منابع و مصارف سازمان تامین اجتماعی؛

- حق بیمه دریافتی به تفکیک زنان و مردان و شاخص‌های مرتبط؛

- ارتباط شاخص‌های بازار کار و درآمد بیمه‌ای سازمان؛

- برآورد میزان منابع احتمالی از دست رفته سازمان به علت نقصان مشارکت زنان در بازار کار

- پیش بینی منابع و مصارف احتمالی سازمان در صورت افزایش مشارکت

- برآورد منابع و مصارف ایجاد شده در سازمان ناشی از افزایش یک درصد نرخ مشارکت؛

۶- جمع بندی و ارائه راهکارهای جلب مشارکت بیشتر زنان بر اساس تجربیات جهانی.

❖ خروجی‌های موردانتظار :

۱-ارائه راهکارهای جلب مشارکت بیشتر زنان در بازار کار

۲-برآورد آثار مشارکت زنان بر منابع و مصارف سازمان تامین اجتماعی

❖ مدت زمان حدودی اجرای پروژه (ماه): ۵ ماه

❖ سطح مورد نظر برای اجرای طرح: خرد متوسط کلان